

وزارت جهاد کشاورزی
سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی
موسسه تحقیقات علوم شیلاتی کشور

عنوان:

**آنالیز اقتصادی – اجتماعی صید شناورهای میگوگیر در
آبهای استان بوشهر و هرمزگان**

مجری مسئول:

سیدامین الله تقوی مطلق

شماره ثبت

۵۹۴۸۳

وزارت جهاد کشاورزی
سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی
موسسه تحقیقات علوم شیلاتی کشور - پژوهشکده میگوی کشور - پژوهشکده اکولوژی خلیج
فارس و دریای عمان

عنوان طرح/ پروژه: آنالیز اقتصادی - اجتماعی صید شناور های میگوگیر در آبهای استان بوشهر و هرمزگان
کد مصوب: ۰۴-۱۲-۱۲-۰۵۵-۹۷۱۴۰۸

نام و نام خانوادگی نگارنده/ نگارندگان: سیدامین الله تقوی مطلق

نام و نام خانوادگی مجری مسئول (اختصاص به پروژه ها و طرحهای ملی و مشترک دارد): سیدامین الله
تقوی مطلق

نام و نام خانوادگی مجربان استانی: غلامرضا دریانبرد (پژوهشکده میگوی کشور) و محمد مومنی (پژوهشکده
اکولوژی خلیج فارس و دریای عمان)

نام و نام خانوادگی همکار(ان): آرزو وهاب نژاد، عباس توکل، صباح خورشیدی، زهره مخیر، معصومه حاجی
میری، شکوفه نصیری، محمدرضا فائزی، فرزین شیخ حسنی

نام و نام خانوادگی مشاور(ان): مارک دیمیش، جنیفر جی، داریو پینیلو

نام و نام خانوادگی ناظر(ان): -

محل اجرا: استانهای بوشهر و هرمزگان

تاریخ شروع: ۱۳۹۷/۷/۱

مدت اجرا: ۲ سال و ۲ ماه

ناشر: موسسه تحقیقات علوم شیلاتی کشور

تاریخ انتشار: سال ۱۴۰۰

حق چاپ برای مؤلف محفوظ است . نقل مطالب ، تصاویر ، جداول ، منحنی ها و نمودارها با ذکر مأخذ
بلامانع است .

«سوابق طرح یا پروژه و مجری مسئول / مجری»

طرح/پروژه: آنالیز اقتصادی - اجتماعی صید شناورهای میگوگیر

در آبهای استان بوشهر و هرمزگان

کد مصوب: ۰۴-۱۲-۱۲-۰۵۵-۹۷۱۴۰۸

شماره ثبت (فروست): ۵۹۴۸۳ تاریخ: ۱۴۰۰/۲/۱۲

با مسئولیت اجرایی جناب آقای سید امین الله تقوی مطلق دارای

مدرک تحصیلی دکتری تخصصی در رشته شیلات می باشد.

پروژه توسط داوران منتخب بخش بیولوژی و ارزیابی ذخایر

آبزیان در تاریخ ۱۴۰۰/۱/۲۹ مورد ارزیابی و با رتبه عالی تأیید

گردید.

در زمان اجرای پروژه، مجری در:

ستاد ■ پژوهشکده □ مرکز □ ایستگاه □

با سمت عضو هیئت علمی در موسسه تحقیقات علوم شیلاتی کشور

(ستاد - تهران) مشغول بوده است.

عنوان	«فهرست مندرجات»	صفحه
چکیده.....		۱
۱- مقدمه.....		۳
۱-۱- چرایی نیاز به داده‌ها و اطلاعات اقتصادی - اجتماعی.....		۶
۱-۲- اهداف کلی پروژه.....		۸
۱-۳- اهداف جزئی پروژه.....		۹
۱-۴- مروری بر مطالعات انجام شده.....		۱۰
۱-۵- ذخایر میگوهای در حال بهره برداری در آبهای خلیج فارس و دریای عمان.....		۱۲
۲- مواد و روش‌ها.....		۱۵
۲-۱- زمان فعالیت صیادی شناورهای میگوگیر.....		۱۸
۲-۲- جامعه آماری و انتخاب نمونه.....		۱۸
۲-۳- گردآوری داده‌ها.....		۲۰
۲-۴- پردازش داده‌ها و محاسبه شاخص‌ها.....		۲۱
۲-۶-۱- اشتغال (Engagement).....		۲۲
۲-۶-۲- فعالیت (Activity).....		۲۴
۲-۶-۳- هزینه‌های متغیر (Variable costs).....		۲۵
۲-۶-۴- هزینه‌های ثابت (Fixed costs).....		۲۶
۲-۶-۵- سرمایه‌گذاری‌ها (Investments).....		۲۷
۲-۶-۶- اقتصادی (Economic).....		۲۷
۲-۶-۷- اقتصادی - اجتماعی (Socio-economic).....		۳۰
۲-۶-۸- ساختار جمعیتی (Demographics).....		۳۱
۲-۶-۹- شاخص‌های فنی (Technical indicators).....		۳۳
۲-۶-۱۰- شاخص زیست محیطی (Environmental indicator).....		۳۳
۳- نتایج.....		۳۴
۳-۱- استان هرمزگان.....		۳۴
۳-۱-۱- اشتغال (Engagement).....		۳۴
۳-۱-۲- فعالیت (Activity).....		۴۰

۴۳	۳-۱-۳ هزینه‌های متغیر (Variable costs)
۴۹	۴-۱-۳ هزینه‌های ثابت (Fixed costs)
۵۰	۵-۱-۳ سرمایه گذاری‌ها (Investments)
۵۰	۶-۱-۳ شاخص‌های اقتصادی فعالیت صیادی شناورهای میگوگیر (Economic)
۵۴	۷-۱-۳ اقتصادی - اجتماعی (Socio-economic)
۵۵	۸-۱-۳ ساختار جمعیتی (Demographics)
۵۸	۹-۱-۳ شاخص‌های فنی (Technical indicators)
۵۹	۱۰-۱-۳ شاخص زیست محیطی (Environmental indicator)
۶۰	۲-۳ استان بوشهر
۶۰	۱-۲-۳ اشتغال (Engagement)
۶۶	۲-۲-۳ فعالیت (Activity)
۷۰	۳-۲-۳ هزینه‌های متغیر (Variable costs)
۷۶	۴-۲-۳ هزینه‌های ثابت (Fixed costs)
۷۷	۵-۲-۳ سرمایه گذاری‌ها (Investments)
۷۷	۶-۲-۳ شاخص‌های اقتصادی فعالیت صیادی شناورهای میگوگیر (Economic)
۸۱	۷-۲-۳ اقتصادی - اجتماعی (Socio-economic)
۸۲	۸-۲-۳ ساختار جمعیتی (Demographics)
۸۵	۹-۲-۳ شاخص‌های فنی (Technical indicators)
۸۶	۱۰-۲-۳ شاخص زیست محیطی (Environmental indicator)
۸۸	۴- بحث
۹۳	۵- نتیجه‌گیری نهایی
۹۴	منابع
۹۷	پیوست
۹۸	پیوست ۱: پرسشنامه گردآوری داده‌های موردنیاز در این تحقیق
۱۰۲	پیوست ۲: شیوه انتخاب شناورهای نمونه
۱۰۴	چکیده انگلیسی

چکیده

به منظور ارزیابی شاخص های اجتماعی - اقتصادی فعالیت صیادی شناورهای میگوگیر در استان های بوشهر و هرمزگان داده های اجتماعی - اقتصادی صید این شناورها از طریق پرسشنامه ای که در برگیرنده متغیرهای متفاوت و مرتبط با فعالیت صیادی است، جمع آوری شد. داده های گردآوری شده شامل ساختار مالکیت شناورها، اشتغال، هزینه ها، معیشت، سوددهی، نرخ سرمایه گذاری، وام، یارانه، نرخ فعالیت و جمعیت شناسی در سال ۱۳۹۷ بود.

تعداد اشتغال های ثابت ایجاد شده در شناورهای صیادی میگوگیر در استان های هرمزگان و بوشهر به ترتیب ۹۶۴/۳ و ۳۷۵۶/۲ موقعیت شغلی بود که نرخ اشتغال ثابت هر شناور در استان هرمزگان (۸/۵ نفر به ازای هر شناور) بیشتر از شناورهای استان بوشهر با (۸ نفر به ازای هر شناور) بود. تعداد کل افرادی که بصورت ثابت، موقت و گردشی در فعالیت صیادی این شناورها اشتغال دارند به ترتیب ۹۹۸/۳ و ۳۹۳۴/۲ نفر برای استان های هرمزگان و بوشهر محاسبه شد و میانگین آن به ازای هر شناور در استان هرمزگان با ۸/۸ نفر بیش از استان بوشهر با ۸/۴ نفر بود. میانگین ساعت کاری سالانه هر فرد در شناورهای میگوگیر در سال ۱۳۹۷ در استان های هرمزگان و بوشهر به ترتیب ۱۹۳۸/۷ و ۲۱۱۰/۲ ساعت محاسبه شد. نسبت ساعات کاری سالانه پرسنل شناورهای میگوگیر استان هرمزگان براساس مقیاس کشوری (۲۱۰۷ ساعت) برای شناورهای کلاس ۱۸-۱۲، ۲۴-۱۸ و ۳۰-۲۴ متر به ترتیب ۰/۸۱، ۱/۰۰ و ۱/۰۶ و براساس مقیاس بین المللی (۲۰۰۰ ساعت) به ترتیب ۰/۸۵، ۱/۰۵ و ۱/۱۱ محاسبه شد. به عبارت دیگر هر خدمه در شناورهای کلاس ۱۸-۱۲ متر این استان به ترتیب ۱۹ و ۱۵ درصد کمتر از مقیاس کشوری و بین المللی کار می کنند. این شاخص برای پرسنل شاغل در شناورهای کلاس ۱۸-۱۲، ۲۴-۱۸ و ۳۰-۲۴ متر استان بوشهر در مقیاس کشوری به ترتیب ۰/۷۷، ۰/۹۷ و ۱/۱۵ و در مقیاس بین المللی به ترتیب ۰/۸۱، ۱/۰۲ و ۱/۲۲ محاسبه شد. در این استان نیز پرسنل شناورهای کلاس ۱۸-۱۲ متر به ترتیب ۲۳ و ۱۹ درصد کمتر از مقیاس کشوری و بین المللی فعالیت داشتند. تعداد روزهای دریا روی برای شناورهای میگوگیر استان هرمزگان ۲۸۷۵۶/۳ روز برآورد شد که به مراتب کمتر از شناورهای میگوگیر استان بوشهر (با ۱۱۵۱۲۶/۸ روز دریا روی) بود. به عبارت دیگر روزهای دریا روی شناورهای میگوگیر استان بوشهر ۸۰ درصد بیشتر از روزهای دریا روی شناورهای استان هرمزگان بود که دلیل آن بیشتر بودن تعداد شناورهای میگوگیر در استان بوشهر است.

نتایج آنالیز داده ها نشان داد که هزینه های پرسنلی بیش از نیمی از هزینه های عملیاتی صیادی را در استان های هرمزگان و بوشهر به خود اختصاص می دهند. در هر دو استان دستمزد خدمه براساس سهم صید انجام شده پرداخت می شود و صاحب شناور پس از کسر هزینه های جاری (شامل خرید خوراک روزانه، یخ و طعمه برای صید) از کل درآمد حاصل از فروش صید، نیمی از درآمد باقیمانده را برمی دارد و مابقی براساس موقعیت شغلی پرسنل بین آنها تقسیم شد. هزینه سوخت، هزینه تعمیر و نگهداری، سایر هزینه های عملیاتی، هزینه های تجاری، هزینه های ثابت و هزینه پرسنلی در استان هرمزگان به ترتیب ۱۹/۱، ۱۴/۴، ۵/۷، ۹/۰٪، ۰/۸ و ۵۱٪ درصد و در

استان بوشهر به ترتیب ۱۵/۳، ۸/۹، ۸/۹، ۴/۳، ۷/۴ و ۵۵ درصد از هزینه‌های عملیاتی را دارا بودند. دلیل کم بودن هزینه انرژی، پایین بودن قیمت سوخت در ایران و یارانه‌ای است که به تمامی وسایل نقلیه تعلق می‌گیرد. کل هزینه‌های متغیر در سال ۱۳۹۷ برای ناوگان صیادی میگوگیر استان‌های هرمزگان و بوشهر به ترتیب ۳۶/۰ و ۱۸۰/۲ میلیارد تومان برآورد شد که هزینه پرسنلی و هزینه تجاری در استان هرمزگان به ترتیب با ۵۱/۴ و ۵/۰ درصد و در استان بوشهر به ترتیب با ۵۹/۵ و ۴/۷ درصد بیشترین و کمترین سهم را داشتند. کارایی مصرف سوخت شناورهای میگوگیر در استان‌های هرمزگان و بوشهر به ترتیب ۳/۶ (به ازای ۳/۶ تن سوخت یک تن صید) و ۴/۵ (به ازای ۴/۵ تن سوخت یک تن صید) محاسبه شد. به عبارت دیگر شناورهای استان هرمزگان برای فعالیت صیادی خود مصرف سوخت کمتری داشتند.

کلمات کلیدی: صید میگو، شاخص‌های اقتصادی - اجتماعی، درآمد پرسنل، هزینه‌ها، درآمد، سهم صید